

Bestemmingsplan

Talentencampus en Sibeliuspark-Oss-2013

Bijlage 9

Archeologie

Archeologisch bureauonderzoek

**Oss, Sibeliuspark-Talentencampus,
gemeente Oss**

The Missing Link Rapport TML181

**ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK OSS,
SIBELIUSPARK EN TALENTENCAMPUS,
GEMEENTE OSS (NOORD-BRABANT)**

I.o.v.: Heijmans Vastgoed Realisatie BV

The Missing Link Rapport **TML181**
Versie 1.0
Datum 20-09-2010
Contactpersoon Mevr. C. van Eijk

Actie	Versie	Actor	Datum
Schrijven	0.1	S. Hornikx	10-09-2010
Controle kwaliteit	0.1	C. van Eijk	17-09-2010
Paraaf senior archeoloog	1.0	A.V.A.J. Bosman	20-09-2010
Opmerkingen OG	1.1		
Opmerkingen OG verwerken	1.1		
Controle kwaliteit	2.0		
Opmerkingen BG	2.1		
Opmerkingen BG verwerken	2.1		
Controle kwaliteit	3.0		
Controle kwaliteit BG			

The Missing Link
Pelmolenaar 12-14
3447 GW Woerden

Telefoon + 31 (0)348 437788
Fax + 31 (0)348 437789
E-mail c.vaneijk@the-missinglink.nl

Inhoud

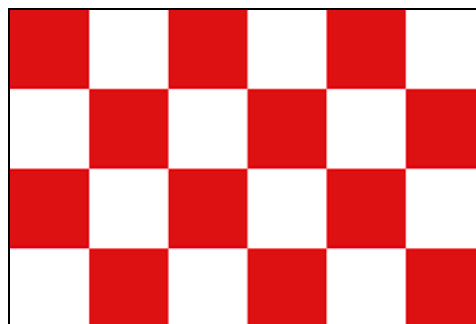
1	Administratieve gegevens	4
2	Samenvatting	5
3	Inleiding	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Doelstelling en vraagstelling	6
4	Methoden	7
5	Resultaten	8
5.1	Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties toekomstig gebruik (LS01)	8
5.2	Beschrijving huidige situatie (LS02)	10
5.3	Beschrijving historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)	11
5.4	Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens en bekende archeologische waarden (LS04)	12
5.4.1	Aardwetenschappelijke gegevens	12
5.4.2	Archeologische gegevens	14
5.5	Gespecificeerde verwachting (LS05)	16
6	Conclusies	18
7	Advies	20
8	Literatuur	21
9	Bijlage	23
9.1	Lijst van tabellen	23
9.2	Lijst van figuren	23

1 Administratieve gegevens

Provincie:	Noord-Brabant
Gemeente:	Oss
Plaats:	Oss
Toponiem:	Sibeliuspark-Talentencampus
Coördinaten (4 hoekpunten):	163.861/418.767 164.085/418.946 164.911/418.483 164.596/418.012
Bevoegde overheid:	Gemeente Oss
Deskundige namens bevoegde overheid:	Dhr. R. Jansen
ARCHIS-meldingsnummer:	42.817
The Missing Link projectnummer:	1377
Periode van uitvoering:	augustus-september 2010
Beheer en plaats documentatie:	The Missing Link, Woerden

Vlag gemeente Oss

Vlag Provincie Noord-Brabant

2 Samenvatting

In opdracht van Heijmans Vastgoed Realisatie BV heeft The Missing Link een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, ten behoeve van de aanstaande ruimtelijke ingrepen in het plangebied Sibeliuspark-Talentencampus te Oss. In dit plangebied zullen verschillende grondingrepen plaatsvinden die de bodem ter plaatse zullen verstoren.

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van een herinrichting. Het onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen ingrepen de kans bestaat dat er archeologische resten in de ondergrond worden aangetast of vernietigd.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er een hoge kans is op het aantreffen van archeologische resten vanaf het Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

Gezien het bovenstaande adviseren wij de opbouw van de bodem ter plaatse van het plangebied te controleren op gaafheid, d.m.v. een verkennend booronderzoek. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de bodem verstoord is (tot in de C-horizont), kan worden beredeneerd dat er geen archeologische resten zullen worden aangetast of vernietigd tijdens de voorgenomen bodemingrepen. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de bodem niet verstoord is (intact bodemprofiel) en er (intacte) archeologische niveaus aanwezig kunnen zijn, is het gezien de aard van de bodem (esdek) aan te raden om de eventuele archeologische vindplaatsen op te sporen met behulp van proefsleuvenonderzoek.

3

Inleiding

3.1 ALGEMEEN

In opdracht van Heijmans Vastgoed Realisatie BV heeft The Missing Link een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, ten behoeve van de aanstaande ruimtelijke ingrepen in het plangebied Sibeliuspark-Talentencampus te Oss. Het project is een samenwerking tussen Hendriks Projectontwikkeling, Stichting Brabant Wonen en Heijmans Vastgoed BV. Deze samenwerking is juridisch vormgegeven onder de naam Park & People. In het plangebied (ca. 41 ha) zullen verschillende grondingrepen plaatsvinden die de bodem zullen verstoren. Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herinrichting.

3.2 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

Het doel van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor een plangebied, door middel van het verwerven van informatie over bekende of verwachte aardkundige en archeologische resten.

Aan dit bureauonderzoek liggen de volgende onderzoeksvragen ten grondslag:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische resten in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische resten verwacht worden:

- In welke mate zullen deze resten worden verstoord door realisatie van de geplande bouwingrepen?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing of fysieke bescherming tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische resten niet behouden kunnen worden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische resten vast te stellen en hun omvang, ligging, aard en datering in voldoende mate te kunnen bepalen, om zo te komen tot een gewogen selectieadvies?

4 Methoden

Dit archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1) en in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05 van het Protocol Bureauonderzoek. De rapportage is opgesteld conform specificatie LS06.

Het onderzoek bestaat uit vijf onderdelen (specificaties LS01 t/m LS05). In de eerste vier onderdelen worden de volgende werkzaamheden verricht:

- Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties toekomstig gebruik (LS01);
- Beschrijving huidige situatie (LS02);
- Beschrijving historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03);
- Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens en bekende archeologische waarden (LS04).

Op grond van deze onderdelen wordt de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld (LS05). Hierin wordt verwoord of, en zo ja, welke archeologische resten worden verwacht in het plangebied.

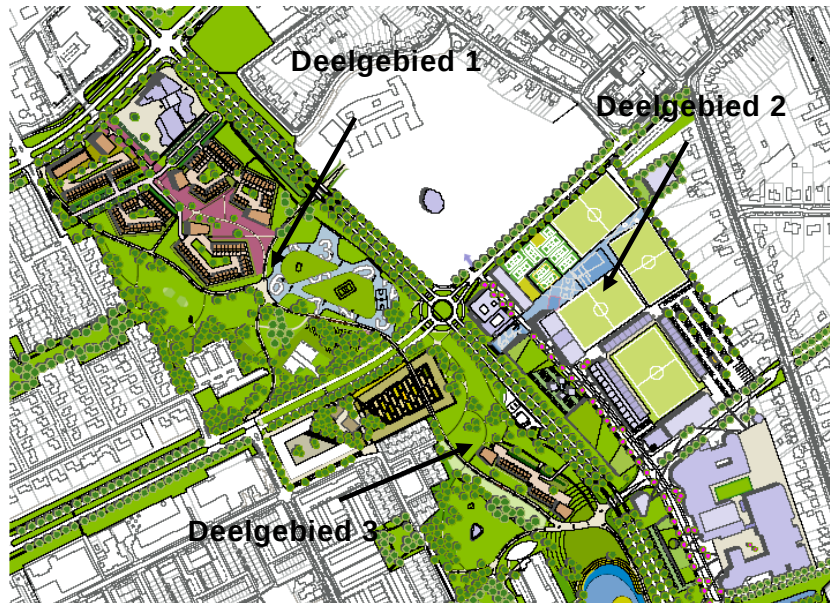
5 Resultaten

5.1 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED EN VASTSTELLEN CONSEQUENTIES TOEKOMSTIG GEBRUIK (LS01)

Het plangebied ligt in de gemeente Oss in de provincie Noord-Brabant (figuur 1). In het noorden wordt het plangebied begrensd door de Euterpelaan en de Joannes Zwijsenlaan, in het oosten door de dhr. Saal van Zwanenbergsingel en de Hescheweg, in het zuiden door de Ruwaardsingel en de Julianasingel en in het westen door de Sibeliusslaan, de Van Anrooijstraat, de Lisztgaarde en de Beethovengarde (figuur 2 en 3). Het volledige plangebied heeft een oppervlakte van ca. 41 ha. Het onderzoeksgebied wordt doorkruist door de dhr. Saal van Zwanenbergsingel en de Joannes Zwijsenlaan (figuur 3).

Het gebied zal volledig heringericht worden t.b.v. van de ontwikkeling van de Talentencampus, een project dat school, sportinfrastructuur en bedrijfsleven verbindt. Hierbij zullen nieuwe schoolgebouwen, uitgebreide sportinfrastructuur en bedrijfsgebouwen ontwikkeld worden. Verder zal het Sibeliuspark heringericht worden. Hier zal tevens extra woonruimte worden gecreëerd (figuur 4).

Het omvangrijke plangebied kan door de tussenliggende straten verdeeld worden in drie deelgebieden. Het noordelijkste deel zal verder vernoemd worden als deelgebied 1, het zuidoostelijke deel als deelgebied 2 en het zuidwestelijke deel als deelgebied 3 (Afb. 1).

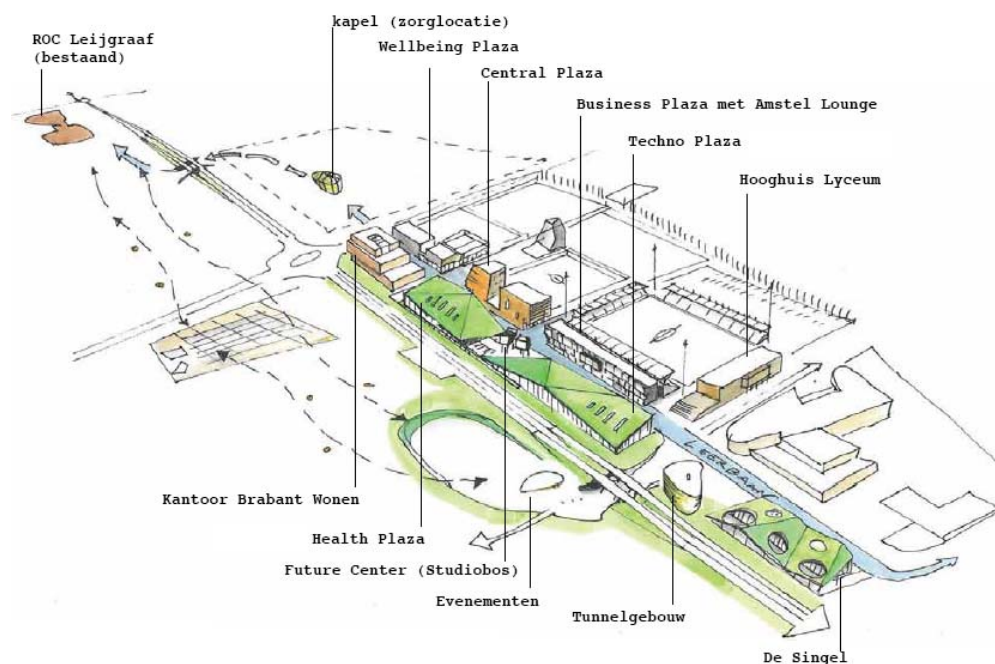
Afb. 1: Plangebied Oss Sibeliuspark-Talentencampus

Deelgebied 1

In deelgebied 1 zullen vijf clusters met woningen (wooneilanden) ontwikkeld worden. Op deze locaties zal de ondergrond verstoord worden tot een diepte van ca. 1,5 m – mv, om de mogelijkheid tot verdiept parkeren te creëren. De gebouwen zullen gefundeerd worden op staal. De bestaande tennisvelden zullen verdwijnen. Aan de oostelijke zijde van dit gebied zal een ondergrondse doorgang gecreëerd worden voor langzaam verkeer. Ter plaatse van de tunnel zal de ondergrond tot een diepte van 2,5 m –mv verstoord worden. Verder zal hier een sport- en groenvoorziening gecreëerd worden. De overige bebouwing binnen dit deelgebied zal bewaard blijven.

Deelgebied 2

In deelgebied 2 zal er één voetbalveld verdwijnen ten behoeve van de aanleg van tennisvelden. De overige oefen(voetbal)velden zullen verplaatst worden. Ter plaatse van de voetbalvelden zal de ondergrond tot ca. 0,5m –mv verstoord worden. Het centrale veld zal verdiept worden tot ca. 1,5 m – mv. Ter plaatse van de locaties van de lichtmasten zal de ondergrond waarschijnlijk verstoord worden tot 1,2 m – mv. Aan de westelijke zijde zullen vijf gebouwen(clusters) ontwikkeld worden. Hiertussen zal een uitgebreide sportinfrastructuur gecreëerd worden met onder meer een klimwand en een basketbalveld. Onder de gebouwen zullen kruipruimtes aangelegd worden met een diepte van ca. 1 tot 2 m -mv. Er zal op staal gefundeerd worden. In het zuiden van het deelgebied zal het Hooghuis Lyceum gebouwd worden.

Afb.2 : Toekomstige bouwplannen in Deelgebied 2.

Deelgebied 3

Deelgebied 3 zal grotendeels zijn groenfunctie behouden. In het noorden zal een evenemententerrein met een soort amfitheater ontwikkeld worden met een atelierpaviljoen. In het centrum zal een cluster van appartementen en huizen gebouwd worden. Hier zullen kruipruimtes met een diepte van ca. 1-2 m - mv aangelegd worden en er zal gefundeerd worden op staal. In het oosten zal een ondergrondse doorgang met een verstoringdiepte van 2,5 m –mv gemaakt worden. Verder zal er in het park nog een atelierpaviljoen gebouwd worden, met een kruipruimte, gefundeerd op staal.

Verder zullen er nieuwe wegen, cunetten voor rioleringen, kabels en leidingen e.d. aangelegd worden in alle deelgebieden. De aanleg hiervan zal de bodem ter plaatse verstoren tot gemiddeld 1-2 m - mv, afhankelijk van de ingreep.

5.2 BESCHRIJVING HUIDIGE SITUATIE (LS02)

In deelgebied 1 is op dit ogenblik de school ROC de Leijgraaf gesitueerd. Verder zijn er een voetbalveld, tennisvelden en grasvelden aanwezig. In het zuiden van deelgebied 1 zijn nog huizen, een flatgebouw en parkeergarages gesitueerd. De laatste behoren echte niet tot het te herontwikkelen gebied.

Deelgebied 2 van het plangebied is grotendeels onbebouwd. In het plangebied bevinden zich voetbalvelden en het Heesen Yachts voetbalstadion. De aanleg van de bestaande voetbalvelden heeft de ondergrond reeds verstoord tot 0,5 m –mv. Ter plaatse van de lichtmasten is de ondergrond waarschijnlijk verstoord tot 1,2 m – mv.

In deelgebied 3 is het Sibeliuspark gelegen. In de zuidoostelijke hoek ligt een vijver. Daarnaast staat een appartementencomplex met bijhorende garages; deze zal niet herontwikkeld worden. Aan de oostelijke zijde bevindt zich nog een tankstation. Deze behoort niet tot de herontwikkeling. Aan de noordelijke zijde is nog beperkte bebouwing aanwezig die zal blijven bestaan.

5.3 BESCHRIJVING HISTORISCHE SITUATIE EN MOGELIJKE VERSTORINGEN (LS03)

De historische situatie van het plangebied is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Informatie
Toonneel des Aerdrycks , J. Blaeu 1659	Oss staat op de kaart aangegeven als een stad met veel bewoning aan de toegangswegen.
Kadastrale overzichtskaart, 1811-1832	In het plangebied zijn 8 gebouwen langs de weg aangegeven. Het plangebied lijkt grotendeels verdeeld in smalle kavels.
Topografisch Militaire Kaart, 1875	Het plangebied is verdeeld in smalle kavels met bebouwing aan de straatzijden.

N.B. Bovenstaande kaarten (afgezien van de topografische kaarten van 1969 en 1992) zijn op Fig. 5-9 van de Bijlage weergegeven (p. 26-30).

De naam Oss wordt de eerste maal vermeld in 1161. In deze periode was Oss het patronaatsbezit van de abdij van Echternach. Tijdens de volgende eeuw, in 1286, verleende Hertog Jan I van Brabant gemeenterechten aan Oss. In de 14de eeuw kreeg Oss een lakenhal. In de tweede helft van de 14de eeuw werd er een kasteel gebouwd en werden er grachten en poorten aangelegd. In 1399 ten slotte, schonk Johanna van Brabant stadsrechten aan Oss. Tijdens de 15de en 16de eeuw vond er een serie van conflicten plaats in Brabant tussen de machthebbers (Bourgondië, Gelre en later Spanje).¹ Oss werd verscheidene malen belegerd, waardoor de stad en de streek veel schade leed. Ook werd Oss geteisterd door stadsbranden. Na de grote stadsbrand van 1751 wordt Oss herbouwd.² Op de kaart Toonneel des Aerdrycks is Oss als een grote en bevolkte stad weergegeven (figuur 5). Oss was de hoofdstad van het Maasland en kon bloeien door de lakenhandel en de landbouw. De landbouwgebieden werden regelmatig overstroomd door de Maas, waardoor er vruchtbare gronden ontstonden. Het plangebied was in vroegere tijden landbouwgebied. De bewoning was gesitueerd aan de straatzijde van de kavels. Dit waren waarschijnlijk grotendeels boerderijen (figuur 6). De weg 'De Ruwerd' waaraan de kavels gelegen waren, behoorde immers tot één van de toegangswegen naar de stad.

¹ Geschiedenis van Oss, http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_Oss/.

² Korte historie van Oss, <http://www.stadsarchiefoss.nl/Default.aspx?so=g&id=79>.

In de tweede helft van de achttiende eeuw werd Oss als belangrijk centrum van vee- en boterhandel een bloeiende, welvarende stad. Ook de productie van tapijt was een bron van inkomsten voor deze industriestad. Op de Topografische militaire kaart van 1875 (figuur 7) bestaat het plangebied uit landbouwgrond, verdeeld in smalle kavels. De bebouwing aan de straatzijde van de kavels (weg 'De Ruwerd') is toegenomen. Aan het einde van de 19de eeuw verviel de stad in werkloosheid en armoede, waardoor het lang een slecht imago behield.³ Het plangebied werd gedurende deze periode als landbouwgrond gebruikt. In de jaren '70 werd het gebied rondom het plangebied bebouwd. In het plangebied zelf verschijnt er in de jaren '80 bebouwing.⁴

5.4 BESCHRIJVING AARDWETENSCHAPPELIJKE GEGEVENS EN BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN (LS04)

5.4.1 AARDWETENSCHAPPELIJKE GEGEVENS

De volgende aardwetenschappelijke gegevens zijn bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geomorfologische kaart (Alterra) ⁵	Niet gedocumenteerd. Het plangebied ligt in een bebouwde zone. Rondom de zone met bebouwing bevinden zich ten noorden, oosten en westen voornamelijk vlakten. Ten zuiden van het plangebied bevinden zich voornamelijk welvingen.
Bodemkaart (Alterra) ⁶	Volgens de bodemkaart bestaat het plangebied uit hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ21) die bestaan uit leemarm en zwak lemig fijn zand. De grondwatertrap ter hoogte van het plangebied is VII.
Kaart met esdekken (Archis2)	Het plangebied is gesitueerd in een gebied met esdekken.
Hoogtekaart (AHN)	Het plangebied is gelegen op de overgang van een vlakte naar hoger gelegen gebieden (welvingen en dekzandrug).

N.B. De geomorfologische kaart, bodemkaart, essenkaart en hoogtekaart zijn op Fig. 8-11 van de Bijlage weergegeven.

Landschappelijk ligt het plangebied in het Brabants zandgebied, met name in het geologisch overgangsgedebied tussen de Peelhorst en de Roerdalslenk. De dekzandgebieden ontstonden tijdens de laatste ijstijd. Dit was een droge en koude

³ Korte historie van Oss, <http://www.stadsarchiefoss.nl/Default.aspx?so=g&id=79>.

⁴ Gebaseerd op de Topografische kaarten uit 1968, 1978 en 1988.

⁵ <http://www.archis.nl/>

⁶ <http://www.archis.nl/>

periode ca. 120.000- 10.000 jaar geleden. Tijdens een deel van deze periode, met name het Pleniglaciaal (circa 75.000 – 15.700 jaar geleden), was de bodem periodiek permanent bevroren. Hierdoor stroomde het sneeuws melt- en regenwater over het oppervlak af, waarbij fluvioperiglaciale afzettingen werden gevormd en dalen werden uitgesleten

De fluvioperiglaciale afzettingen bestaan uit fijn en grof zand. Door het koude klimaat was er weinig vegetatie, waardoor er op grote schaal zandverstuivingen plaatsvonden. Dit zand werd afgezet in de vorm van ruggen, duinen en vlaktes (de zogenaamde dekzanden). Na de laatste ijstijd werd het klimaat weer warmer en vochtiger, waardoor de lagere delen in het landschap natter werden en hier beekjes ontstonden (beekdalen). In deze gebieden werd leem afgezet en vond eventueel veenvorming plaats.⁷

Het plangebied ligt op de overgangszone van een dekzandrug naar een vlakte (figuur 9). De dekzandrug is ten zuiden van het plangebied gelegen. Het plangebied zelf ligt op de overgang tussen vlaktes en welvingen. Ook op de hoogtekaart is te zien dat het plangebied hoger ligt dan de noordelijke zone en lager dan de zuidelijke zone (figuur 11). De originele begroeiing van het dekzandgebied uit de periode na de laatste ijstijd bestond uit bos. Tijdens de Middeleeuwen verdwenen de bossen gaandeweg door agrarische activiteiten. Daardoor ontstond een open heidelandschap, dat voor het grootste deel is herontgonnen voor landbouw of beplant met bos.⁸

In de begroeide dekzandruggen ontwikkelden zich podzolbodems. De dekzandruggen (begroeid met bos en geschikt voor landbouw) waren in vroegere tijden (prehistorie-Middeleeuwen) aantrekkelijke plaatsen voor bewoning en de teelt van gewassen. De lager gelegen beekdalen waren geschikt voor veeteelt en rijk aan water. Kenmerkend voor de zandgebieden zijn de essen, of esdekken, die vanaf de Late Middeleeuwen ontstonden op de dekzandruggen door plaggenbemesting. Plaggen werden met veemest uit potstallen vermengd en op de akkers uitgespreid om de bodem vruchtbaar te maken. Zo ontstond er in de loop der tijd een plaggendeek boven de oorspronkelijke bodem.⁹ Volgens de bodemkaart zijn er hoge zwarte enkeerdgronden met grondwatertrap VII aanwezig in het plangebied (figuur 8). Dit zijn dergelijke landbouwgronden die in vroegere tijd met plaggen werden bemest waarbij een esdek ontstond. Ook de 'essenkaart' van Archis 2 bevestigt dit (figuur 10). Bij het aantreffen van een esdek kan er uitgegaan worden van een gebruik als landbouwgrond in het verleden.

⁷ Berendsen 2005: 29-44.

⁸ Berendsen 2005: 34.

⁹ Berendsen 1997: 178.

5.4.2 ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS

De volgende archeologische gegevens zijn bekend van het plangebied en het onderzoeksgebied:

Bron	Informatie
Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)	Het plangebied heeft een hoge archeologische trefkans.
Archeologische Monumentenkaart (AMK)	Er liggen geen monumenten in het plangebied aanwezig. Ca. 500 m ten noord-oosten van het plangebied is de dorpskern van Oss gelegen. Monumentnr. 16813 en 11.687.
Waarnemingen (Archis2)	In het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan. Binnen een straal van 1 km rondom het plangebied bevinden zich 5 waarnemingen, m.n. nrs. 14.275, 37.977, 37.630, 14.658 en 38.350. In het onderzoeksgebied bevinden zich nog 9 bijkomende waarnemingen.
Vondstmeldingen (Archis2)	In de nabijheid van het plangebied (binnen het onderzoeksgebied) is één vondstmelding gedaan, m.n. nr. 410.022.
Onderzoeken en onderzoeksmeldingen (Archis2)	In het plangebied is een onderzoek (nr. 15.977) uitgevoerd met onderzoeksmelding 19.130. In het onderzoeksgebied zijn nog 10 onderzoeksmeldingen gedocumenteerd, voornamelijk in de dorpskern van Oss.
Cultuurhistorische Hoofd Structuur (CHS) Noord-Brabant ¹⁰	Middelhoge of hoge verwachting voor het gehele plangebied.

N.B. De IKAW, AMK, waarnemingen, vondstmeldingen, onderzoeken en onderzoeksmeldingen zijn op figuren 12-17 van de Bijlage weergegeven.

Het plangebied is het terrein waarbinnen de ingrepen zullen plaatsvinden. Het onderzoeksgebied is berekend als het gebied met een straal van ca. 1,5 km rondom het plangebied. De archeologische gegevens van het gebied rondom het plangebied worden dus ook gebruikt bij het opstellen van de archeologische verwachting.

Het plangebied ligt in een gebied met een hoge archeologische verwachting volgens de IKAW en een middelhoge of hoge archeologische verwachting volgens de CHW van Noord-Brabant.

In het zuiden van deelgebied 2 is in 2006 een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd door RAAP (onderzoek nr. 15.977).¹¹ Dit is de locatie waar het toekomstige Hooghuis Lyceum gebouwd zal worden. Op dit terrein met een

¹⁰ CHW Noord-Brabant, <http://brabant.esrinl.com/chw/>.

¹¹ Coolen 2006.

oppervlakte van ca. 2.000 m² werden 8 boringen gezet, verdeeld over 4 locaties. In alle boringen werd een hoge zwarte enkeerdgrond aangetroffen. Het podzolprofiel was onthoofd. De bovenste laag was met andere woorden opgenomen in het esdek. Bij het selectiebesluit werd het plangebied vrijgegeven. Op deze locatie hoeft bijgevolg geen vervolgonderzoek plaats te vinden.

In het onderzoekgebied (straal 1,5 km) werden talrijke waarnemingen, vondstmeldingen en onderzoeken gedaan. Hieronder worden deze toegelicht.

Ten oosten van het plangebied

Ca. 1,5 km ten oosten van het plangebied is onderzoek 17.278 gedocumenteerd. Op deze locatie werd in 2006 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Archeologisch Onderzoek Leiden B.V. Verdere informatie is niet bekend in Archis2.

Ten zuiden van het plangebied

Eén onderzoek is bekend ten zuiden van het plangebied (onderzoeksmelding nr. 41.272). Het betreft een bureauonderzoek uitgevoerd door Synthegra in juni 2010. De waarneming 14.275 ca. 900 m ten zuiden van het plangebied betreft een particuliere vondst van verschillende scherven Laat-Middeleeuwse ceramiek op een vuilnisbelt. Waarneming 36.035 op ca. 1,3 km afstand van het plangebied betreft een particuliere vondst van een Flint-Ovalbeil uit het Neolithicum.

Ten westen van het plangebied

Er zijn geen meldingen gedaan in Archis2 m.b.t. tot archeologie aan de westelijke kant van het plangebied.

Ten noorden van het plangebied

Ca. 80 m van het noordelijkste punt van het plangebied is waarneming 37.977 gedocumenteerd. Het betreft een gepolijste bijl waarvan de vindplaats niet exact gekend is. Ca. 800 m ten noorden van het plangebied werden scherven uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd waargenomen (waarneming 37.630). Waarneming 14.658, 100 meter naar het oosten, betreft het aantreffen van paalgaten door een particulier in 1983.

Eén kilometer ten noordoosten van het plangebied is de dorpskern van Oss gelegen (AMKnr. 16.813). Hier geldt een hoge verwachting voor archeologische sporen en structuren uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Er zijn hier verschillende onderzoeken uitgevoerd. Onderzoeksmelding 20.753, ca. 1 km van het plangebied, betreft een archeologische begeleiding uitgevoerd door BAAC in 2007. De ondergrond was nagenoeg volledig verstoord. Onderzoeksmelding 19.739, ca. 1,1 km van het plangebied, betreft een booronderzoek, uitgevoerd door De Steekproef in 2006. De bodem was tot in de C-horizont verstoord. Ter plaatse van de dorpskern in het grotere onderzoeksgebied zijn nog tien onderzoeksmeldingen gedocumenteerd, namelijk de nrs. 13.705, 3.310, 37.611, 17.357, 17.557, 7.534, 2.478, 12.888, 9.638 en 3.0342. In het merendeel van deze gebieden was de ondergrond reeds verstoord. Waarnemingen 38.350, 17.172, 17.177, 131.047, 36.979, 411.157, 403.685, 404.764 en 416.507 betreffen voornamelijk vondsten uit de Middeleeuwen

en Nieuwe Tijd. Vondstmeldingen 410.022 en 403.747 betreffen een aantal niet nader bepaalde vondsten.

Tevens is de Historische kring 'De werkende mens Oss' en het Stadsarchief van Oss gecontacteerd. Dit heeft geen aanvullende informatie met betrekking tot amateuropgravingen en/of particulieren vondsten in of nabij het plangebied opgeleverd.

Grenzend aan de noordelijke zijde van de dorpskern (op ca. 1,7 km afstand van het plangebied) is een terrein gelegen met resten van een kasteel uit de 13de-14de eeuw. Hier werden een gracht en funderingen aangetroffen tijdens onderzoek door RAAP in 1994.

Aan de oostelijke zijde van het plangebied is mogelijk één gebouwd monument aanwezig, met name HT084-000075 te Hescheweg 71.

In het onderzoeksgebied zijn verscheidene Archismeldingen bekend, waarvan het merendeel binnen de dorpskern van Oss gelegen is. Het merendeel van de meldingen heeft betrekking op de periode Middeleeuwen-Nieuwe Tijd. Het plangebied is gelegen in een gebied met een esdek. Dit is bevestigd door het uitgevoerde booronderzoek in een klein deel van deelgebied 2 van het plangebied (locatie toekomstige Hooghuis Lyceum).

5.5 GESPECIFICEERDE VERWACHTING (LS05)

Het plangebied ligt op de overgang van een vlakte naar een dekzandrug. De dekzandruggen (begroeid met bos en geschikt voor landbouw) en de overgangen van dekzandruggen naar beekdalen (welke geschikt waren voor veeteelt en rijk aan water) waren in vroegere tijden (prehistorie-Middeleeuwen) aantrekkelijke plaatsen voor bewoning. Deze locaties werden vaak aangewend voor landbouw en het stichten van nederzettingen vanaf het Neolithicum. Er kunnen ook sporen vanaf het Paleolithicum aangetroffen worden. Jagers-verzamelaars voerden vaak allerlei activiteiten uit ter plaatse van overgangszones in het landschap (overgang van dekzandrug naar beekdal), omdat dergelijke gradiënten in het landschap de mens in het kader van de voedselvoorziening veel te bieden hadden (jacht op wild in het bos, visvangst in de beken etc.). Vanaf één locatie konden immers meerdere ecologische zones geëxploiteerd worden.

Op basis van het voorgenoemde kan gesteld worden dat binnen het plangebied een hoge verwachting voor resten en sporen van activiteitsplekken, bewoning en landgebruik vanaf het Paleolithicum tot en met Vroege Middeleeuwen geldt. Een esdek dekt immers de onderliggende lagen als het ware af, waardoor deze goed bewaard kunnen blijven. Er is daarnaast een hoge verwachting voor sporen van landgebruik en perifere sporen uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Niet alleen gezien de vondsten rondom het plangebied uit deze perioden, maar ook vanwege het gebruik van het plangebied voor landbouw (middels plaggenbemesting). Er is verder een verwachting voor nederzettingssporen uit de Late

Middeleeuwen. Daarnaast is er op historische kaarten enige bewoning zichtbaar binnen het plangebied in de Nieuwe Tijd, waarvan ook resten binnen het plangebied te verwachten zijn.

Samenvattend kan gesteld worden dat binnen het plangebied een hoge verwachting geldt voor resten en sporen van bewoning en landgebruik vanaf het Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Ter plaatse van het toekomstige Hooghuis Lyceum zal geen archeologisch onderzoek plaatsvinden, aangezien dit gebied middels een selectiebesluit werd vrijgegeven door de bevoegde overheid.

6 Conclusies

De in de inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen, op basis van de in dit bureauonderzoek verkregen informatie en opgestelde verwachting, als volgt worden beantwoord:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische resten in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
 - ➔ *Mogelijk zijn er archeologische resten en sporen uit de periode vanaf het Paleolithicum tot Vroege Middeleeuwen aanwezig, wegens de aanwezigheid van een esdek. Sporen van landgebruik uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen eveneens verwacht worden. Er is eveneens kans op het aantreffen van bewoning uit de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.*
 - ➔ *Er kan gesteld worden dat er archeologische onderzoeken in het plangebied en het onderzoeksgebied zijn uitgevoerd. De resultaten van deze onderzoeken wijzen meestal op de aanwezigheid van een esdek, al dan niet verstoord. Vondsten uit het Neolithicum, de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd werden aangetroffen in het grotere onderzoeksgebied.*
 - ➔ *Het plangebied Hooghuis Lyceum werd reeds vrijgegeven door het bevoegd gezag (gelegen in deelgebied 2).*
- In welke mate zullen deze resten worden verstoord door realisatie van de geplande bouwingrepen?
 - ➔ *De geplande grondingrepen zijn beschreven in paragraaf 5.1. Deze bodemingrepen kunnen de eventueel aanwezige archeologische resten en sporen binnen het plangebied beschadigen en/of vernietigen. Tijdens het veldonderzoek zal de diepteligging van een eventueel aanwezige intacte bodem achterhaald moeten worden, zodat besloten kan worden of de grondingrepen de mogelijk aanwezige archeologische sporen en resten kunnen beschadigen. De resultaten van het eerder uitgevoerde onderzoek binnen een beperkt deel van het plangebied zal hier ook in meegenomen moeten worden (onderzoek uitgevoerd ter plaatse van toekomstige Hooghuis Lyceum).*

- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing of fysieke bescherming tot een minimum worden beperkt?
- ➔ *De mogelijkheden voor planaanpassing of alternatieve manieren van het uitvoeren van de grondingrepen zouden bekeken kunnen worden als blijkt dat er daadwerkelijk archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn.*
- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische resten vast te stellen en hun omvang, ligging, aard en datering in voldoende mate te kunnen bepalen, om zo te komen tot een selectieadvies?
- ➔ *Op dit moment zal d.m.v. verkennend booronderzoek eerst duidelijk moeten worden of de bodemopbouw ter plaatse gaaf of verstoord is en of er een intact esdek aanwezig is. Als dit bekend is kunnen hier verdere uitspraken over worden gedaan. De resultaten van het verkennend booronderzoek dat reeds uitgevoerd is ter plaatse van het toekomstig Hooghuis Lyceum dienen meegenomen te worden ten behoeve van de interpretatie van het nog uit te voeren verkennend booronderzoek in het overige deel van het plangebied.*
- ➔ *Het plangebied Hooghuis Lyceum werd reeds vrijgegeven door het bevoegd gezag voor verder onderzoek. Dit gebied hoeft bijgevolg ook niet opnieuw te worden onderzocht door middel van verkennend booronderzoek.*

7

Advies

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er een hoge kans is op het aantreffen van archeologische resten en sporen vanaf het Paleolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen, wegens de aanwezigheid van een esdek. Sporen van landgebruik uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen eveneens verwacht worden. Er is eveneens kans op het aantreffen van bewoning uit de periode Late Middeleeuwen. Daarnaast is er op historische kaarten enige bewoning zichtbaar binnen het plangebied in de Nieuwe Tijd, waarvan ook resten binnen het plangebied te verwachten zijn.

Gezien het bovenstaande adviseren wij de opbouw van de bodem ter plaatse van het plangebied te controleren op gaafheid, d.m.v. een verkennend booronderzoek. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de bodem verstoord is (tot in de C-horizont), kan worden beredeneerd dat er geen archeologische resten zullen worden aangetast of vernietigd door middel van de voorgenomen bodemingrepen. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de bodem niet verstoord is en een intact esdek aanwezig is, is het gezien de aard van de bodem aan te raden om de eventuele archeologische vindplaatsen op te sporen met behulp van proefsleuvenonderzoek. De resultaten van het inventariserend booronderzoek dat reeds is uitgevoerd ter plaatse van het plangebied Hooghuis Lyceum dienen meegenomen te worden ten behoeve van de interpretatie van het nog uit te voeren verkennend booronderzoek in het overige deel van het plangebied. Het plangebied Hooghuis Lyceum werd reeds vrijgegeven door het bevoegd gezag (gelegen in deelgebied 2).

8 Literatuur

- **Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN):** <http://www.ahn.nl/>.
- **Archis2:** <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.
- **Barends, S. et.al. (2000):** *Het Nederlandse landschap. Een historische-geografische benadering*, Utrecht.
- **Berendsen, H.J.A. (1996):** *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Assen.
- **Berendsen, H.J.A. (1997):** *Landschap in delen. Overzicht van de geofactoren*. Assen.
- **Berendsen, H.J.A. (2005):** *Landschappelijk Nederland*. Assen.
- **Coolen J. (2006):** *Plangebied Talentencampus, gemeente Oss; Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase)*, RAAP-notitie 1882.
- **Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) Noord-Brabant:** <http://brabant.esrinl.com/chw/>.
- **Dinoloket,** <http://www.dinoloket.nl>.
- **Geschiedenis van Oss:** http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_Oss/.
- **Google Earth:** <http://earth.google.com/intl/nl/>.
- **Korte historie van Oss:** <http://www.stadsarchiefoss.nl/Default.aspx?so=g&id=79>.

- **Kuiper, M. (2008):** *Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864*, Landsmeer.
- **Toonneel des Aerdrycks:**
http://www.leidenarchief.nl/component/option,com_album/Itemid,68/,
Regionaal Archief Leiden.
- **WatWasWaar (2009):** www.watwaswaar.nl.

9

Bijlage

9.1 LIJST VAN TABELLEN

- Tab. 1. Schema (pre)historische perioden

9.2 LIJST VAN FIGUREN

- Fig. 1. Locatie van het plangebied;
- Fig. 2. Topografische kaart van het plangebied (huidige situatie);
- Fig. 3. Satellietfoto van het plangebied;
- Fig. 4. Inrichtingsschets toekomstige situatie;
- Fig. 5. Detail van de historische kaart Toonneel des Aerdrycks (Nieuwe Atlas) van J. Bleau (1659);
- Fig. 6. Detail van de verzamelkaart kadaster Oss (1811-1832);
- Fig. 7. Detail van de Militaire Topografische kaart (1875);
- Fig. 8. Bodemkaart van het plangebied;
- Fig. 9. Geomorfologische kaart van het plangebied;
- Fig. 10. Kaart met esdekken in de omgeving van het plangebied;
- Fig. 11. Hoogtekaart van het plangebied;
- Fig. 12. Archeologische gegevens van het plangebied (IKAW en AMK);
- Fig. 13. De Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van Noord-Brabant;
- Fig. 14. Archeologische waarnemingen in het plangebied;
- Fig. 15. Archeologische vondstmeldingen in het plangebied;
- Fig. 16. Archeologische onderzoeken in het plangebied;
- Fig. 17. Archeologische onderzoeksmeldingen in het plangebied.

Archeologische periode	Datering
Nieuwe Tijd	1500 – heden
Middeleeuwen	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Chr.
Romeinse Tijd	19 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse Tijd	270 – 450 na Chr.
Midden-Romeinse Tijd	70 – 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd	19 voor Chr. – 70 na Chr.
IJzertijd	800 – 19 voor Chr.
Late IJzertijd	250 – 19 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 – 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 – 500 voor Chr.
Bronstijd	2000 – 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 – 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 – 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 – 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd)	5300 – 2000 voor Chr.
Laat Neolithicum	2850 – 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 – 2850 voor Chr.
Vroeg Neolithicum	5300 – 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd)	8800 – 4900 voor Chr.
Laat Mesolithicum	6450 – 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 – 6450 voor Chr.
Vroeg Mesolithicum	8800 – 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Vroege Steentijd)	Tot 8800 voor Chr.
Laat Paleolithicum	35.000 – 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg Paleolithicum	Tot 300.000 voor Chr.

Tab. 1. Schema (pre)historische periode

Fig. 1. Locatie van het plangebied (aangegeven met een ster)

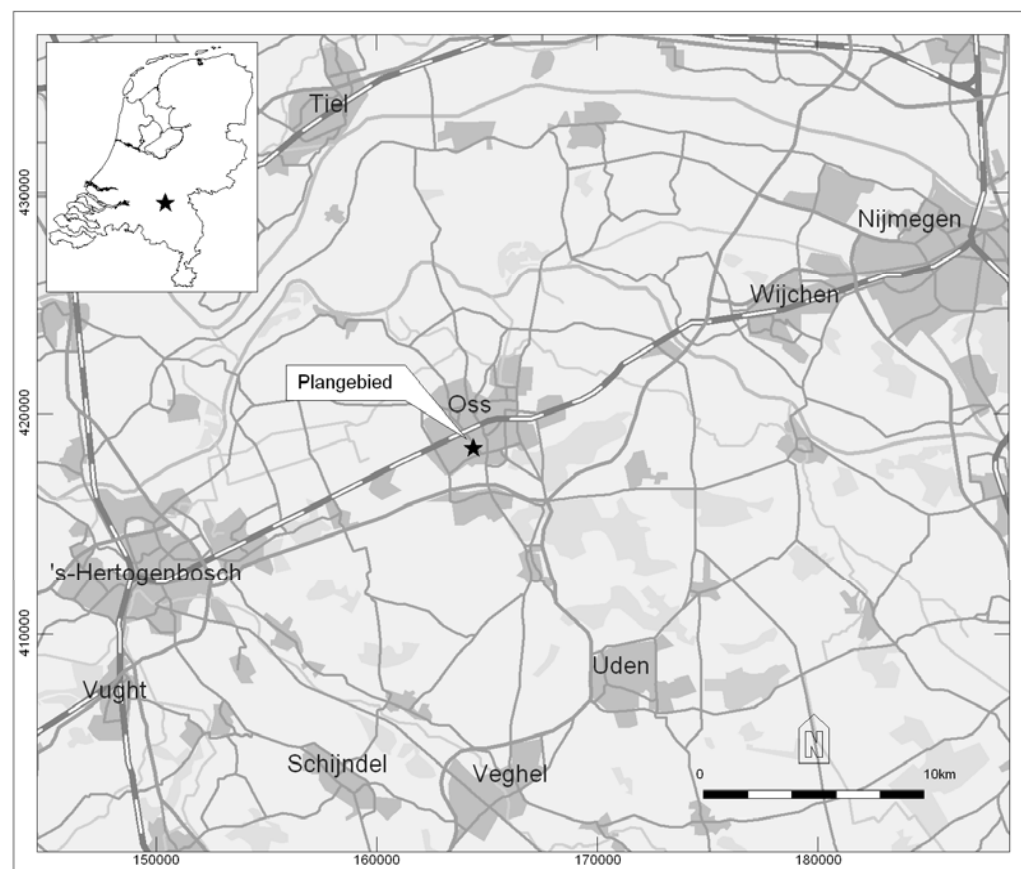

Fig. 2. Topografische kaart van het plangebied (huidige situatie).

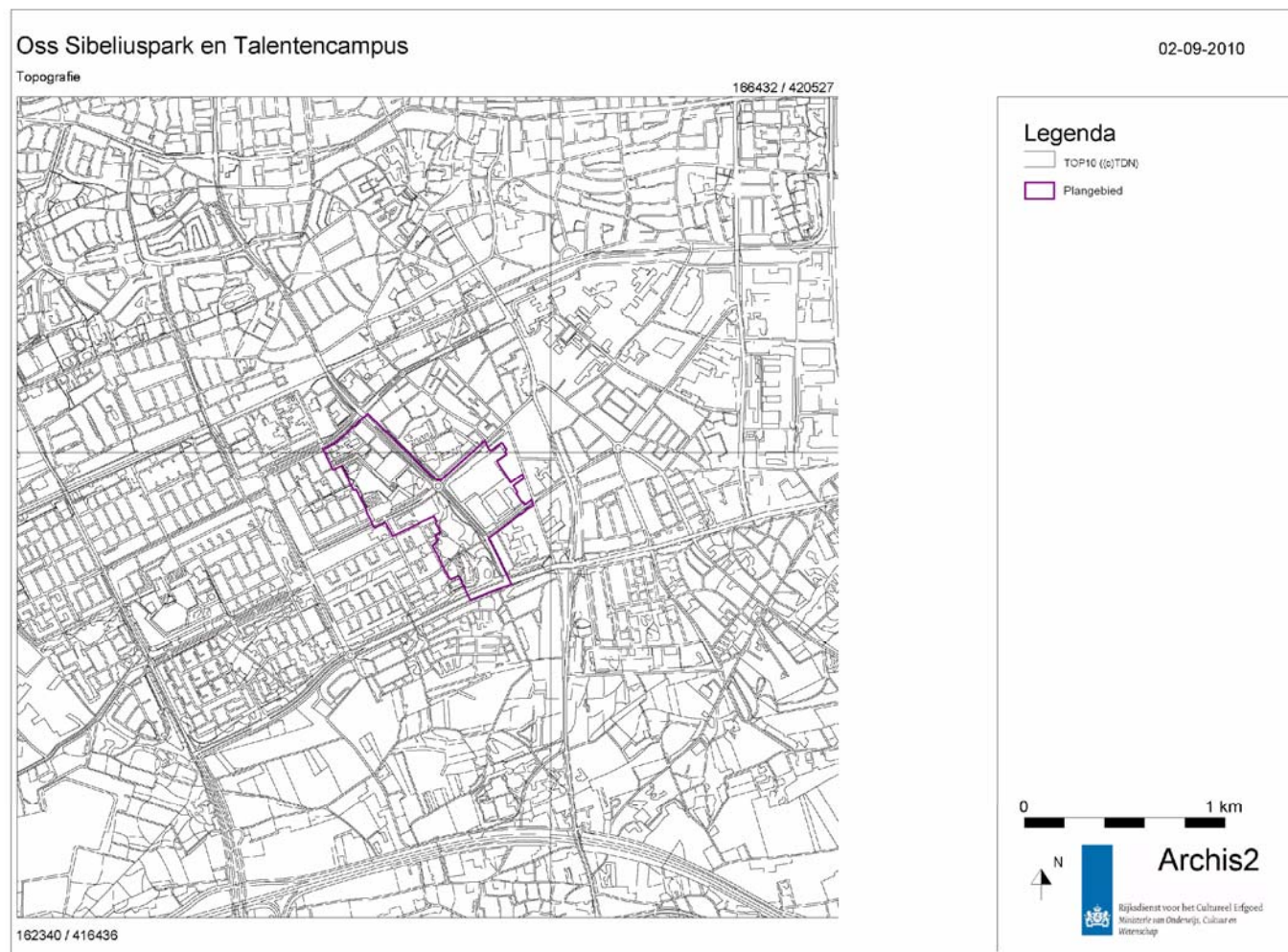

Fig. 3 Satellietfoto van het plangebied.

Fig. 4. Inrichtingsschets toekomstige situatie.

Fig. 5. Detail van de historische kaart Toonnel des Aerdrycks (Nieuwe Atlas) van J. Bleau (1659)

[illegible]

Fig. 7. Detail van de Militaire Topografische kaart (1875).

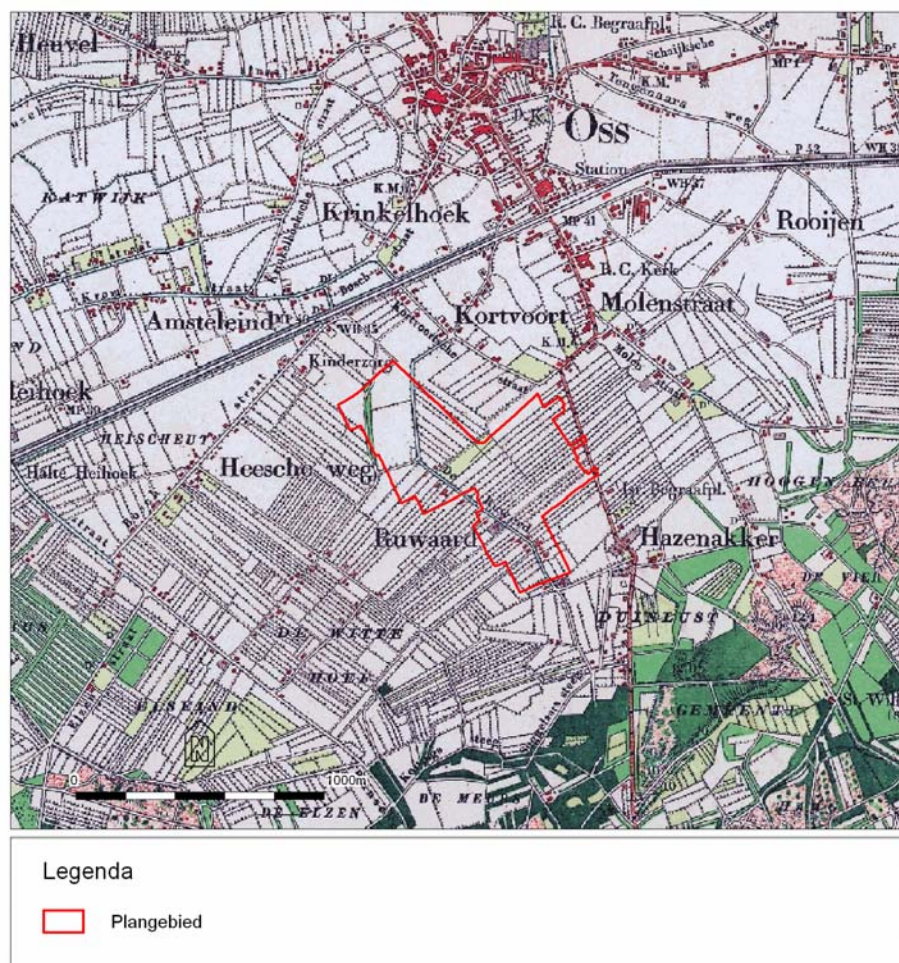

Fig. 8. Bodemkaart van het plangebied.

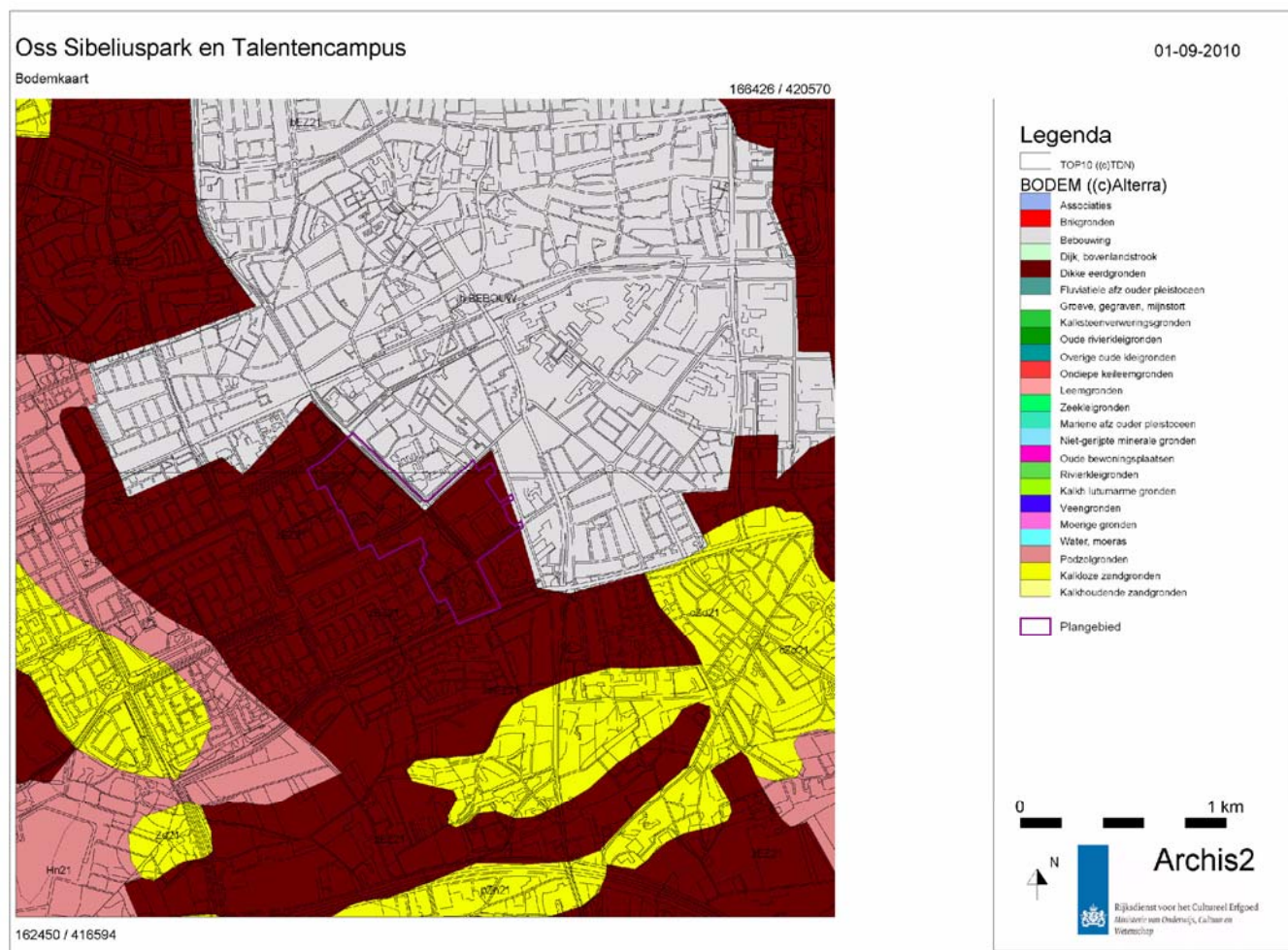

Fig. 9. Geomorfologische kaart van het plangebied.

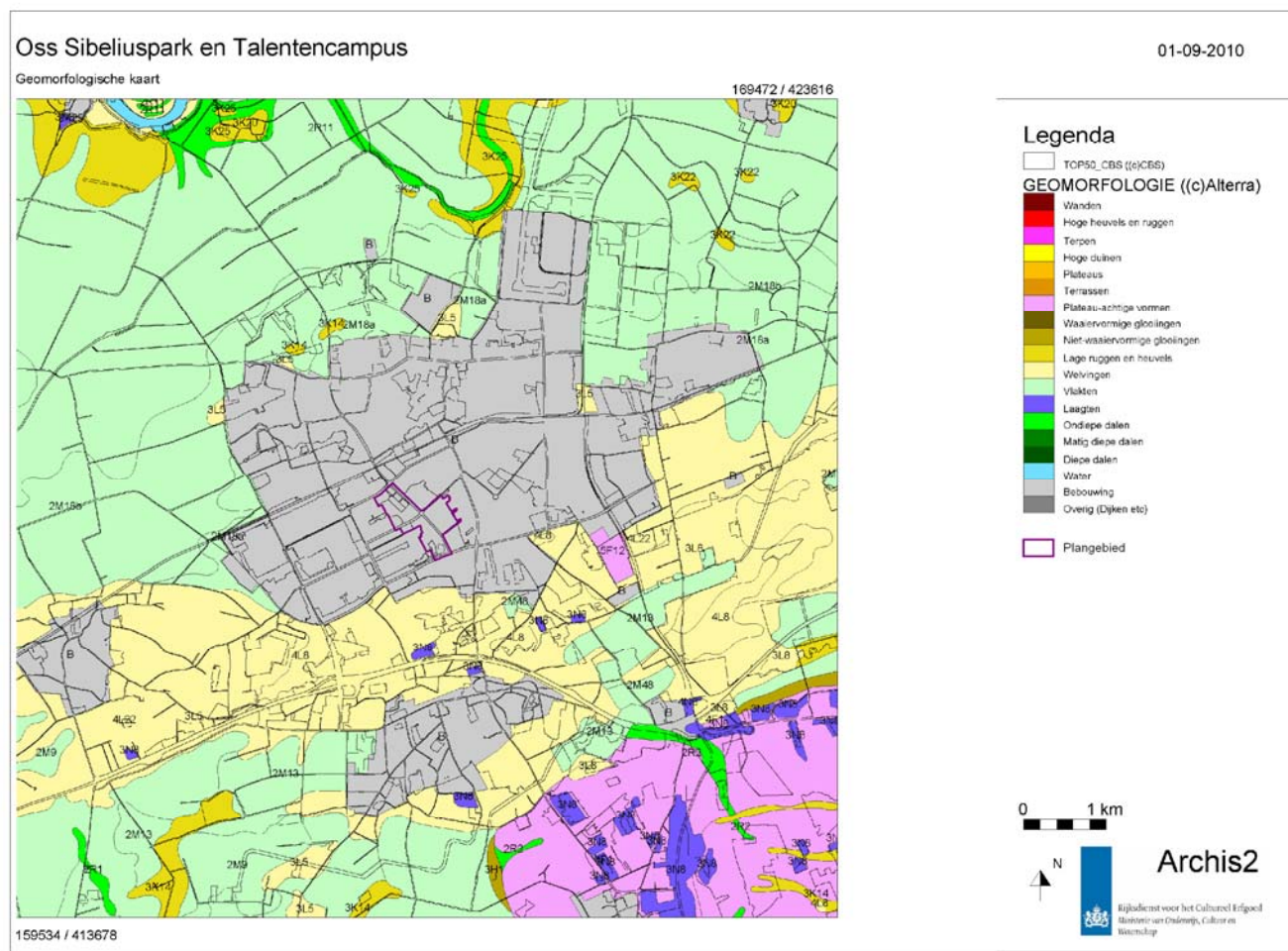

Fig. 10. Kaart met esdekken in de omgeving van het plangebied.

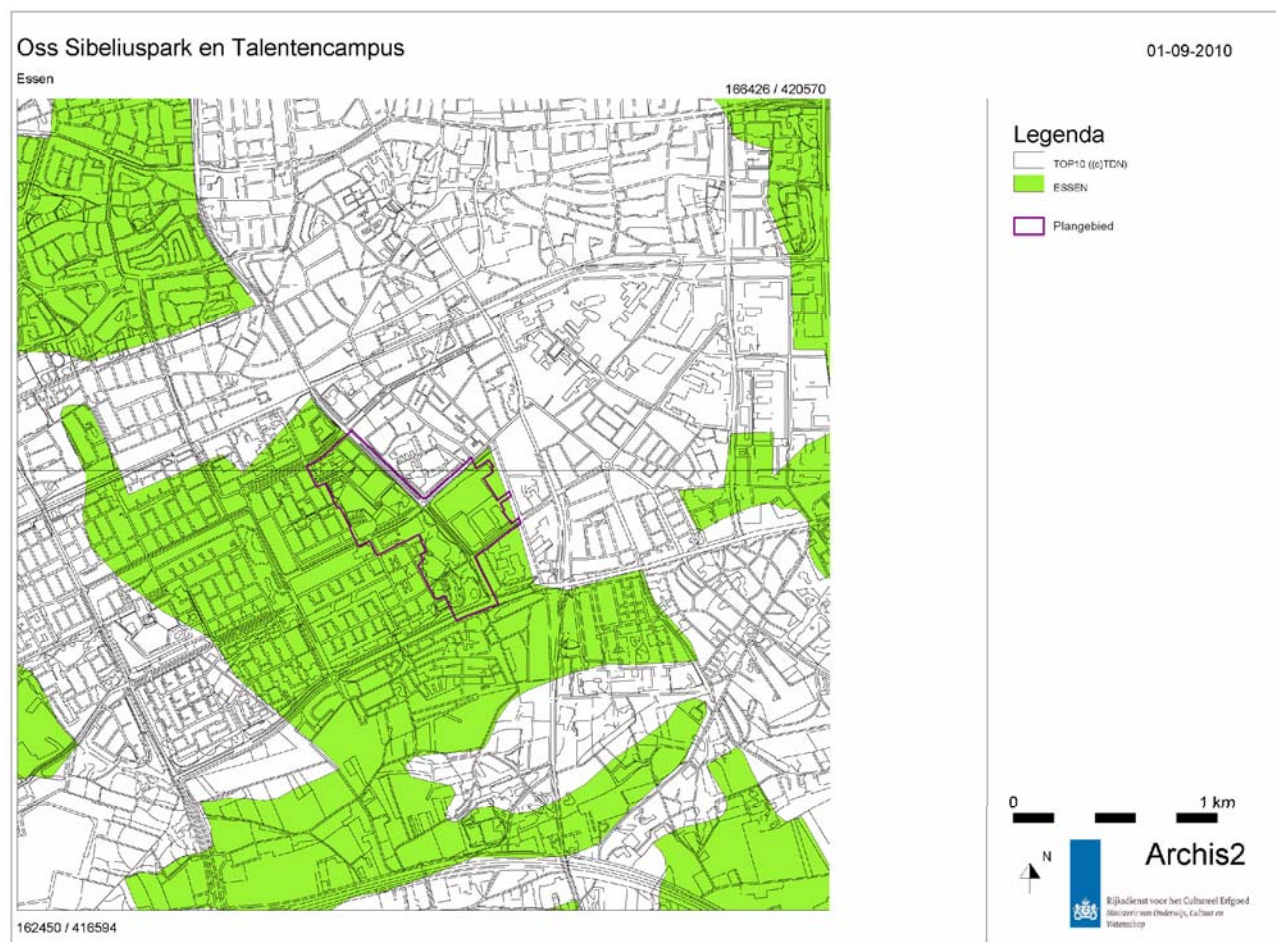

Fig. 11. Hoogtekaart van het plangebied (Bron: AHN). Het plangebied is indicatief met een stip aangeduid.

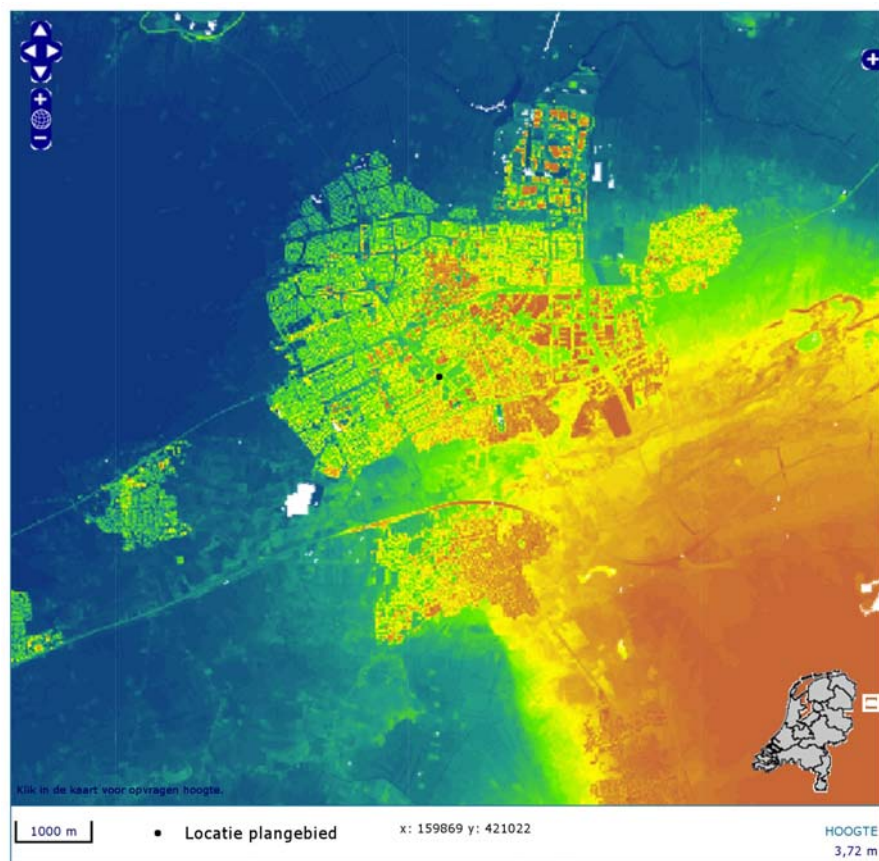

Fig. 12. Archeologische gegevens van het plangebied (IKAW en AMK).

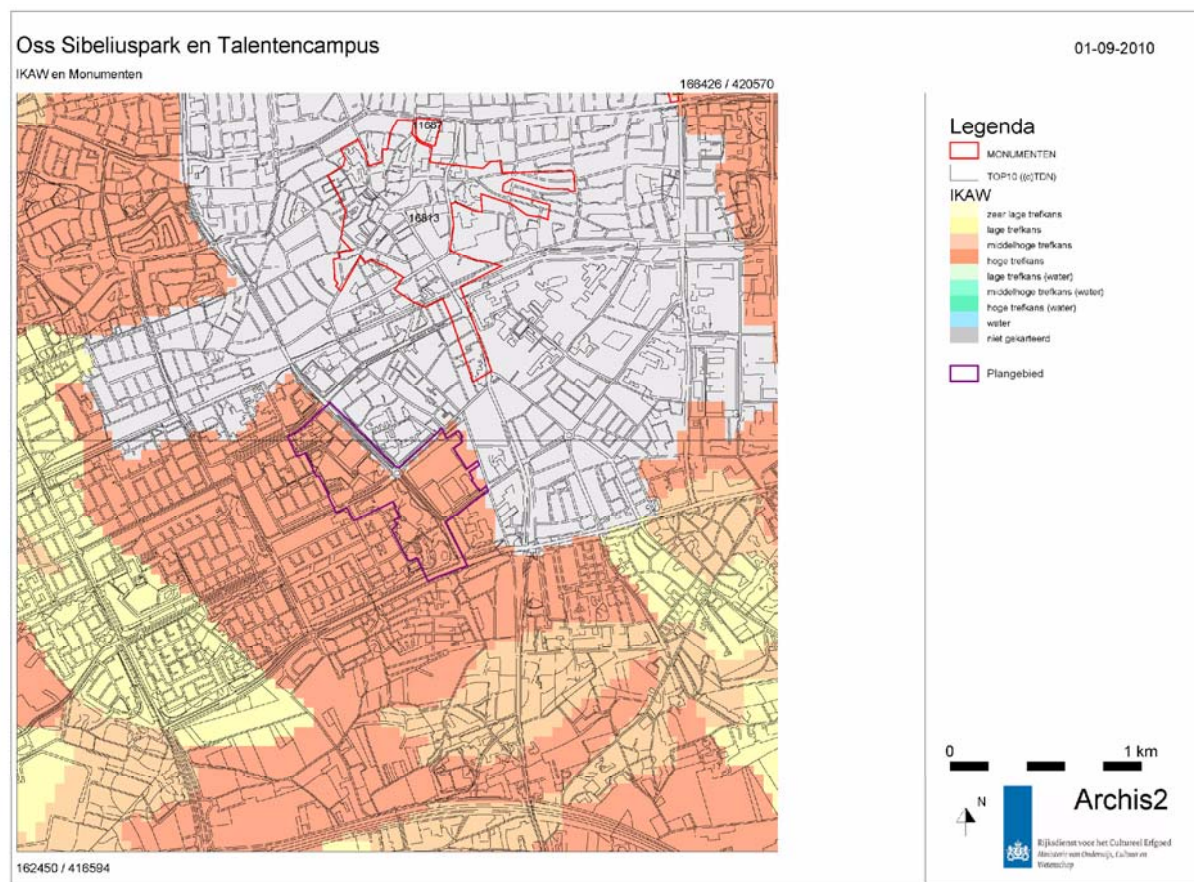
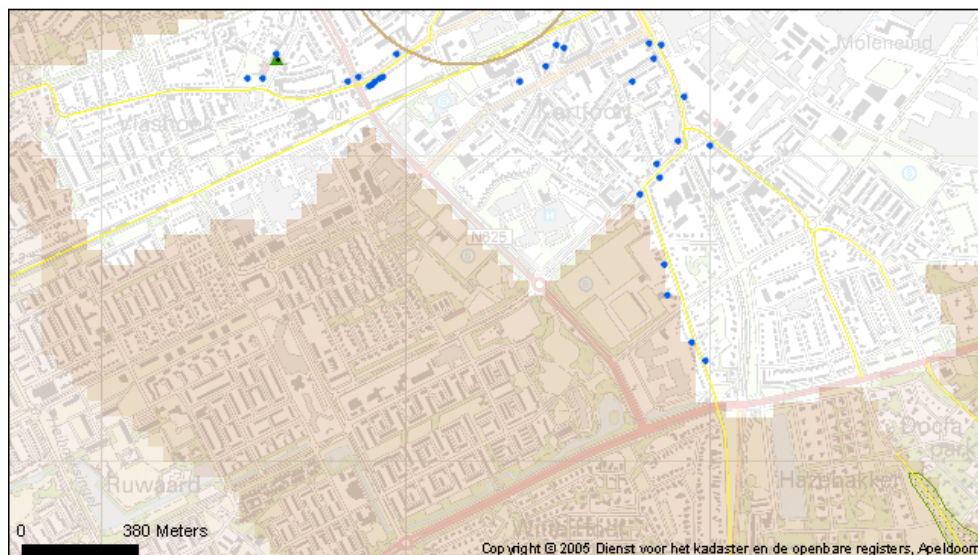

Fig. 13. De Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van Noord-Brabant.

Legenda

Historische Bouwkunst

- MIP
- Rijksmonument

Historische Stedenbouw

- Rijksbeschermd stads/dorps-gezicht
- Zeer hoog
- Hoog
- Redelijk hoog

Historische Geografie (vlak)

- /// Zeer hoog
- /// Hoog
- /// Redelijk hoog

Historische Geografie (lijn)

- Zeer hoog
- Hoog
- Redelijk hoog

Historisch Groen

- ▲ Monumentale Bomen
- Historisch Groen

Historische Zichtrelaties

-
-
-

Archeologische Monumenten

-

Indicatieve Archeologische Waarden

- Hoog of middelhoog
- Laag
- Geen gegevens

Topografie

Fig. 14. Archeologische waarnemingen in het plangebied.

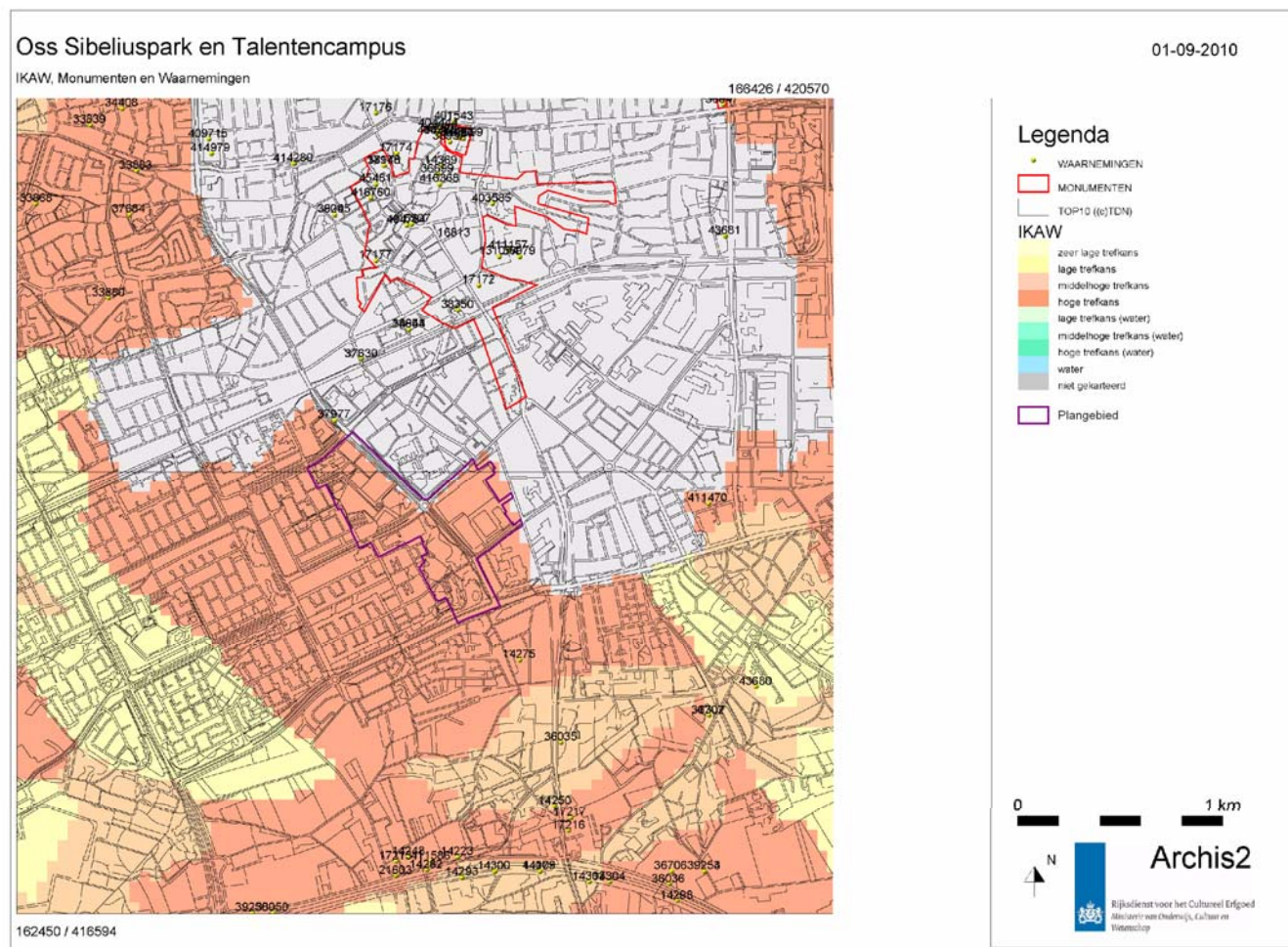

Fig. 15. Archeologische vondstmeldingen in het plangebied.

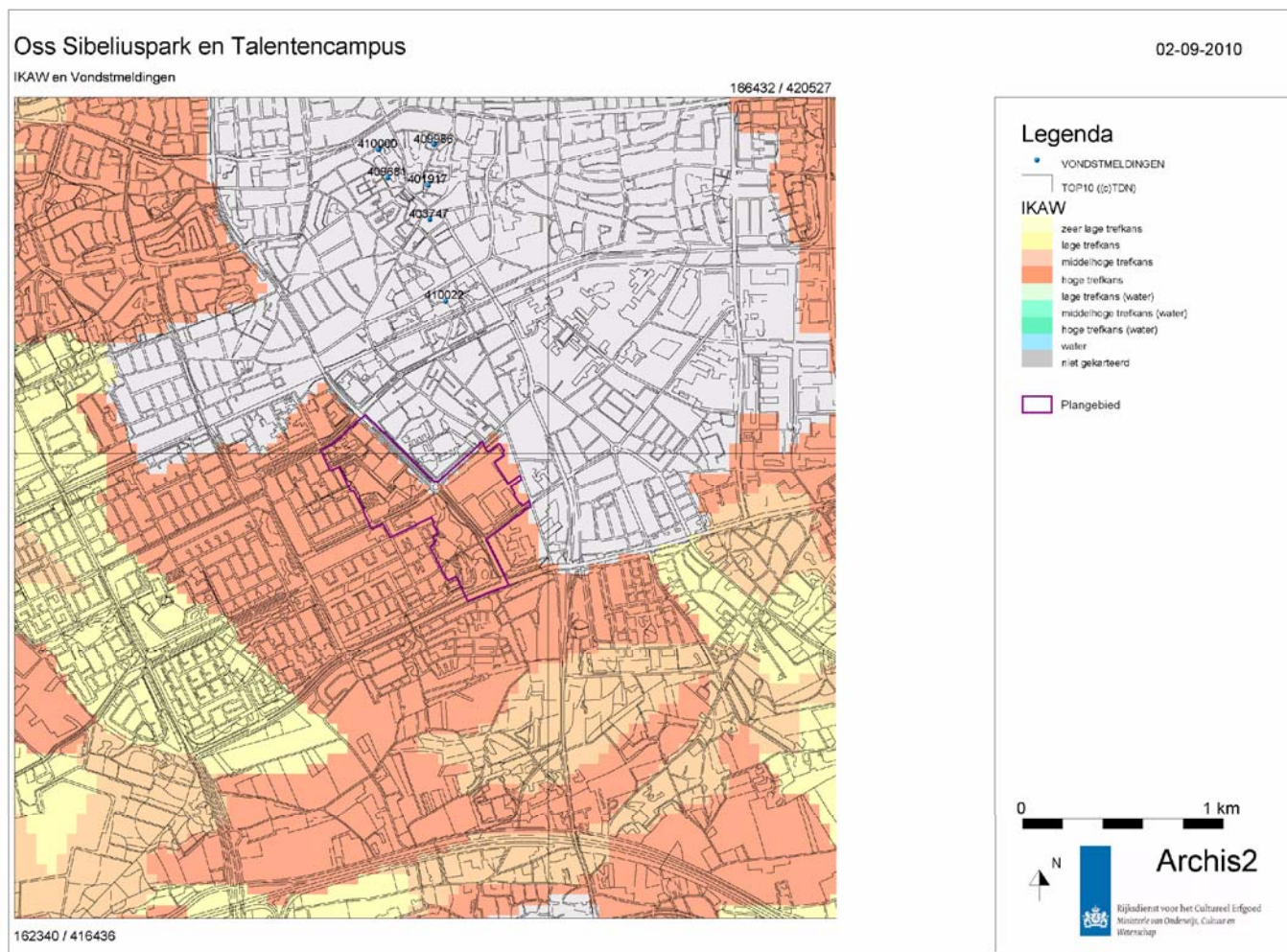

Fig. 16. Archeologische onderzoeken in het plangebied.

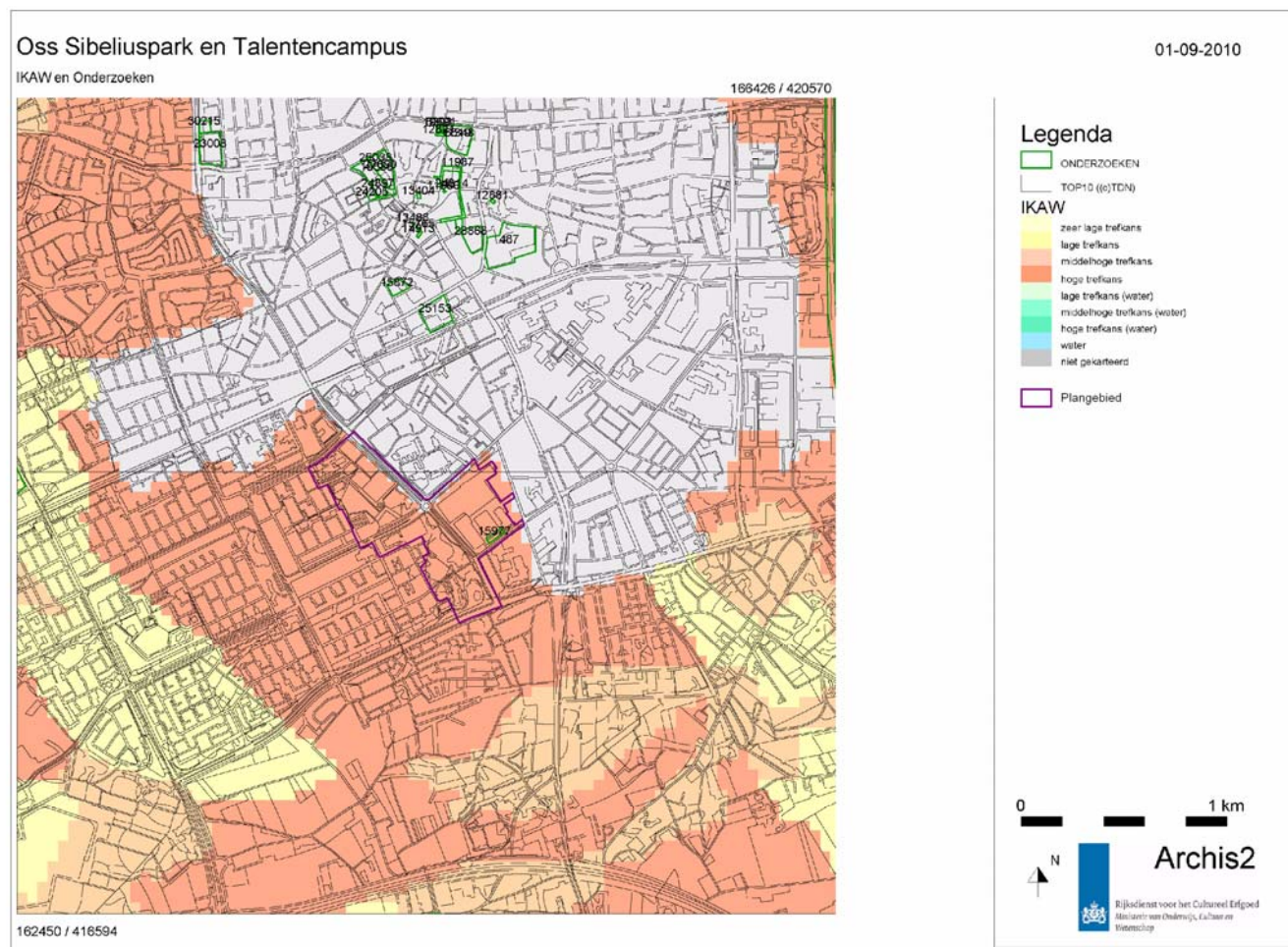

Fig. 17. Archeologische onderzoeksmeldingen in het plangebied.

